

Visitaties: een bezoekje of zoveel meer?

*Kristine De Beule
substituut-procureur-generaal*

- Bijzondere inspectiediensten:

“diensten die verbonden zijn aan diverse departementen en die toezicht uitoefenen op de naleving van de bijzondere strafwetten met betrekking tot hun materie”

- Domeinen als leefmilieu, volksgezondheid, landbouw, economische aangelegenheden, arbeid en tewerkstelling, fiscaal, D&A, dierenwelzijn...
- Elke BID heeft eigen wetgeving m.b.t. structuur, organisatie, taken en bevoegdheden
- Toezicht vs opsporing

KNELPUNTEN

- Zeer talrijk: +/- honderdtal in België
- Diversiteit: Fiscus, Sociale Inspectie, FAVV, FAGG, ANB, Economische Inspectie, FOD VVVL, Dierenwelzijn, D&A, ...
- Versnipperd: Federaal, Vlaams, Waals, Brussels
- Geen uniform juridisch kader: zeer veel verschillende wetgevingen van toepassing (Soc. Sw., Wb BTW, W.I.B., KB 22.02.2001, W. 25.03.1964, W. 14.08.1986, AWDA,...)

Wie mag wat en wanneer ?!

3

BEVOEGDHEDEN (1)

- Brede waaier (quasi-politionele) bevoegdheden
- Merendeel:
 - PV tot bewijs van tegendeel
 - Inwinnen van inlichtingen
 - Inzage van stukken
 - Inbeslagnemingen
 - Opnemen verklaringen
 - **Betreden van plaatsen**

4

BEVOEGDHEDEN (2)

- Eerder zelden:
 - fouille
 - aanhouding (> retentie)
 - dwangmiddelen

- Eigen circuit voor afhandeling van vastgestelde inbreuken (administratief):
 - waarschuwing
 - geldboete
 - intrekking/schorsing vergunning/erkenning

5

BEVOEGDHEDEN (3)

- Maatregelen:
 - Verzegeling
 - Monsternames
 - Stilleggen van werken
 - Stopzetting exploitatie
 - Verbod product op de markt brengen
 - Product uit de handel nemen
- > grote autonomie

6

WHAT'S IN A NAME ?

- Verschillende termen gebruikt in WG, maar behelzen niet hetzelfde: plaatsbezoek, plaatsbetreding, toegang tot (bewoonde) lokalen of ruimtes, arbeidsplaatsen, visitatie, ...
- Plaatsbezoek = *bezoek* aan een plaats? Welke plaatsen?
- Plaatsbetreding = *betreden* van een plaats? Welke?
- Wat mag men doen? Welke formaliteiten?
- Ook in de woning?
- Geen algemene omschrijving – invulling kan verschillend zijn i.f.v. BID -> steeds de toep. WG nakijken!

7

WHAT'S IN A NAME ?

- '*visitare*' – Latijn voor 'bezoeken'
- Oorspronkelijk voor een *onderzoek* naar de gang van zaken in een bisdom of klooster.

-> lijkt toch verder te gaan dan een eenvoudig bezoekje.
- Verwarring mogelijk (vb. 'plaatsbezoek' uit art. 32 Sv, 'opsporing ten huize' of 'huiszoeking' uit W. 7.06.1969)

8

- Verwarring bij de rechtsonderhorige: welke rechten en plichten?
 - Zwijgrecht?
 - Medewerkingsplicht?
 - Verbod op zelfincriminatie?
- Verwarring bij politiediensten in geval van multidisciplinair optreden: wie doet wat (inbeslagname, verhoren,...of enkel sterke arm)?
- Goede afspraken vermijden frustraties!

9

Art. 32 Sv. - PLAATSBEZOEK

- In alle gevallen van ontdekking op heterdaad, wanneer het feit kan worden gestraft met een criminele straf, begeeft de procureur des Konings zich onverwijld ter plaats om er de processen-verbaal op te maken tot **vaststelling van het voorwerp van het misdrijf**, van de staat waarin het zich bevindt, van de gesteldheid der plaats, en om de verklaringen af te nemen van de personen die aanwezig zijn geweest of die inlichtingen kunnen geven (FR: descente sur les lieux)
- Hoofddoel is het voorwerp van het misdrijf vast te stellen.

10

WET 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize, huiszoeking of aanhouding mag worden verricht

- 'Huiszoeking': inzamelen van bewijsmateriaal en inbeslagname
- 'Opsporing ten huize': vooral vaststelling misdrijf
- FR: visite domicilaire / perquisition

11

- Bijzondere wetten omschrijven mogelijkheden:
 - I. Toegang tot bedrijfsplaatsen, -lokalen, werkplaatsen, arbeidsplaatsen, opslagruimten,... (= alle plaatsen die met de te controleren activiteit verbonden zijn).
 - Toezichts/controlefase = bestuurlijk.
 - Kan periodiek of na klacht of aangifte
 - Geen voorafgaande aanwijzingen voor misdrijf noodzakelijk!
 - Ruime mogelijkheden (cfr. dia 4-5-6)

12

HOE IN DE WONING GERAKEN?

- Bedrijfslokalen: geen probleem – BID heeft ruime bevoegdheid op basis van eigen wetgeving
- Quid woning? Wetgeving van de BID voorziet in de mogelijkheid om de woning te betreden mits *voorafgaande* toestemming/toelating/machtiging/verlof
- Situatie verschilt van BID tot BID
- Eerder beperkt aandeel voor de BID's

13

- II. Toegang tot de bewoonde ruimten: mits *toelating, toestemming, verlof, machtiging,...* van politierechter, vrederechter, onderzoeksrechter,... (=degene die volgens de BW bevoegd is)
 - MAAR: quid invulling? Vaak enkel principe, geen verdere invulling

14

FAVV

- artikel 3 § 2 KB 22.02.2001 (Controlebesluit):
 - *“In de uitoefening van hun bevoegdheden kunnen de in § 1 bedoelde personen op elk moment elke plaats **betreden en doorzoeken** waar zich producten kunnen bevinden evenals elke plaats waar bewijzen van het bestaan van een inbreuk mogelijk kunnen worden aangetroffen.*
 - *Het **bezoek** aan lokalen die uitsluitend als woning dienen is slechts toegestaan tussen 5 uur 's ochtends en 9 uur 's avonds en kan slechts gebeuren **met verlof van de rechter van de politierechtbank.**”*

15

Sociale Inspectie

- Art. 23 Soc. Sw. Toegang tot de arbeidsplaatsen
De sociaal inspecteurs mogen bij de uitoefening van hun opdracht op elk ogenblik van de dag of van de nacht, zonder voorafgaande verwittiging, vrij **binnengaan** in alle arbeidsplaatsen of andere plaatsen die aan hun toezicht onderworpen zijn of waarvan zij redelijkerwijze kunnen vermoeden dat daar personen werken die onderworpen zijn aan de bepalingen van de wetgeving waarop zij toezicht uitoefenen

16

- Art. 24 Soc. Sw. Toegang tot de bewoonde ruimten
§ 1. De sociaal inspecteurs hebben enkel **toegang** tot de bewoonde ruimten in de volgende gevallen:
 - ...
 - wanneer de sociaal inspecteurs in het bezit zijn van een **machtiging tot visitatie uitgereikt door de onderzoeksrechter**
- § 4. In geval van **visitatie** van bewoonde ruimten beschikken de sociaal inspecteurs over alle bevoegdheden bedoeld in Boek 1, Titel 2, Hoofdstuk 2, afdelingen 1, 2 en 3, met uitzondering van de opsporing van informatiedragers bedoeld in artikel 28 en van de bevoegdheden bedoeld in de artikelen 30, 31, 32, 33 en 34, tweede lid.

17

Visitatiebevel: kenmerken & principes

- Onderzoek blijft bij de BID !
- Gemotiveerd/gedocumenteerd verzoek
- Verzoek moet blijk geven van redelijkheid en noodzakelijkheid
- Enkel beoordeling van de wettelijkheid van het verzoek, niet de opportuniteit !
- Toekenning mits motivering (beknopt, tenzij 21u-5u)
- Afwijzing: geen beroep voor BID

visitatiebevel: uitvoering (1)

- Geen vormvoorwaarden op straffe van nietigheid
- Onregelmatigheden? Antigoontoets art. 32 VT Sv.
- Niet lichtzinnig optreden !!
 - Eerder verzet/agressie/wapens, ander OO of GO, gespecialiseerde diensten (CCU),...
- Enkel voor 'eigen misdrijven', niet voor misdrijven van gemeen recht !

19

visitatiebevel – uitvoering (2)

- Eens binnen: wat mag en wat niet?
- Geen algemene omschrijving, geen eensgezindheid
- Varieert van BID tot BID en van ruim tot beperkt: eigen invulling
- Rechtspraak en rechtsleer eerder beperkt en verdeeld: in sommige domeinen quasi niks voorhanden -> vorm in de praktijk (tot andersluidende beslissingen: trial and error)

20

visitatiebevel – uitvoering- voorbeelden

- BBI: visitatiebevel politierechter o.b.v. art. 319 WIB en 63 WBTW
- Arrest GwH. 12.10.2017: *“de fiscale visitatie zoals verwoord in die artikelen schendt het recht op privacy en de onschendbaarheid van de woning niet”* (in zoverre doelgebonden en de machtiging moet gemotiveerd zijn (wie, welk onderzoek, waar en waarom)) *wil de fiscale visitatie zin hebben*
- Ruime medewerkingsplicht: belastingplichtige moet medewerking verlenen om gesloten kasten of kluizen te openen

21

BBI

- BBI maakt geen onderscheid tussen woning en beroepslokalen -> schakelen bevoegdheden gelijk (<> niet bepaald in WG)
- Praktisch: doorlopen hele woning, maar doorzoeken niet alles: enkel plaatsen (ook kasten, lades) met documenten, informaticamateriaal worden doorzocht.
- Filosofie: een effectieve controle mogelijk maken.
- Weigering tot medewerking: administratieve sanctie (art. 445 WIB) of - bij bedrieglijk opzet – strafrechtelijk (art. 449 WIB) & ambtshalve aanslag

22

FAVV - Hormonen

- Hormonenwet– art. 6: “...mogen zij te allen tijde iedere plaats **betreden** waar dieren zich kunnen bevinden, behoudens de plaatsen die tot woning dienen.”
- **Visitatiebevel is niet voorzien -> steeds HZ indien woning**
- ...“zij kunnen zich alle inlichtingen **doen verstrekken** en bescheiden **doen voorleggen** die voor het uitoefenen van hun controletaak nodig zijn en alle nuttige vaststellingen doen.
- Hof van Cassatie: “...alle nuttige vaststellingen kunnen doen met inbegrip van **een zoeking** in alles wat zich in die plaatsen bevindt”.
- Hof van Beroep Ge en Antwerpen: “ betreden onder meer het recht inhoudt om een zoeking te doen in alles wat zich in de plaatsen bevindt”.

23

Sociale Inspectie

- restrictief
- Visitatie = betreden, niet zoeken
- Vaststellingen enkel *de visu*
- Geen dwang mogelijk om zich toegang te verschaffen:
toegang kan enkel verleend worden
- Bevoegdheden beperkter dan bij arbeidsplaatsen: mogen zich geen informatiedragers doen overleggen, noch kopie ervan nemen
- Gemengde bestemming: ruimste bescherming -> machtiging

